

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

den offentlige Examen

i Aarhus Cathedralsskole

i Juli 1846.

Bed

S. S. Blache,
Skolens Rector.

Indhold:

1. Skolefesteretninger.
2. Om den Rutherfordtske Methode i Sprogunderviisningen.

I.

Efterretninger

om

Aarhuus Cathedralsskole

i Skoleaaret 1845-46.

Ved Enden af forrige Skoleaar var Discipelantallet i Aars huus Cathedralsskole 70. Af dette Antal bleve efter udholde Examen artium følgende 6 optagne mellem de academiske Borgere med de vedseiede Hovedcharacterer. I Henhold til de foregaaende Skoleesterretninger anføres de under forts løbende Nummere, der begyndtes med Aaret 1805.

210. Johan Georg Christopher Frederiksen Koch. Laudabilis.
 211. Christian Frederik Valdemar Secher. Laudabilis.
 212. Alexander Frederik Lassen. Haud illaud.
 213. Michael Wittrup. Laudabilis.
 214. Rudolph Peter Christian Warberg. Laudabilis.
 215. Michael Overgaard Asmusen. Haud illaud.

De dem tildeelte specielle Characterer vare følgende:

	Danff.	Latin.	Lat. Stil.	Græff.	Hebraisff.	Religion.	Geographi.	Historie.	Arithmetik.	Geometri.	Syddff.	Fransff.
Koch.	L.	L.	L.	L. †	*L. †	L.	L.	H.	L.	H.	L. †	L. †
Secher.	L.	L.	L.	L.	*L.	H.	H.	H.	L.	H.	L. †	L. †
Lassen.	L.	L.	L.	L.	L.	L.	L. †	L.	N.	N.	L.	L.
Wittrup.	L.	L.	L.	L.	L.	L.	L. †	L.	L.	H.	L.	L.
Warberg.	H.	L.	L.	L.	*L.	L.	L.	L.	L.	H.	L.	L.
Asmusen.	H.	H.	H.	H.	L.	H.	H.	H.	H.	L.	L.	L.

† betegner Laud. p. c.

* at et Pensum Græff er læst istedetfor Hebraisff.

Foruden de anførte Dimittender, forlode ved Skoleaarets Begyndelse endnu 5 andre Disciple Skolen, hvorimod til samme Tid 11, og efter den i Foraaret affholdte Halvaarsexamen, 4 nye Disciple optoges. Det hele Antal af Disciple, som i Skoleaaret have været underviste, udgjør saaledes 74.

Henimod Udgangen af forrige Skoleaar modtog Udgiveren af nærværende Skolefesterretninger under 13de September fra den Kongelige Direction for Universitetet og de lærde Skoler en Skrivelse, hvorved det paalagdes ham, efter Overlæg med Skolens øvrige Lærere, at indgive sin Betænkning om, hvilke af de i den provisoriske Plan for Underviisningen i Metropolitanskolen, Odense Cathedralskole og Kolding lærde Skole indeholdte Bestemmelser, saavel angaaende de ydre Betingelser for Underviisningen, som angaaende Underviisningen selv, enten strax eller i den nærmeste Fremtid i Aarhus Cathedralskole kunde bringes i Anvendelse.

Efter at denne Sag i et Læremøde var tagen under Overveielse, indsendtes under 30te s. M. desangaaende et underdanigt Forslag, der i det Hele vandt den Kongelige Directions Bifald. De af den provisoriske Plans Bestemmelser, som bleve bevilgede strax eller efterhaanden at maatte indføres, vare følgende:

- 1) At Skolens Disciple for det Første inddeles i 6 Classer, af hvilke den 6te er toaarig, alle de øvrige eet-aarige.
- 2) At de i den provisoriske Plan § 3 indeholdte Bestemmelser angaaende Disciplens Optagelse for Fremtiden tages til Følge.
- 3) At Underviisningen i Dansk gives i Overensstemmelse med Planens § 4, 1) saaledes som den i de to sidstforløbne Aar her er given, siden Dansk Literaturhistorie

- med den Kongelige Directions Indvilligelse, er optagen mellem de ordentlige Underviisningsfag i øverste Klasse.
- 4) At Underviisningen i det tydske Sprog begynder med Skolens nederste Klasse, for at Disciplene i sin Tid ved Udgangen af 6te Klasse kunne, som Planens § 4, 2 bestemmer, have opnaaet Færdighed i at oversætte fra Tydsk, correct skrive Sproget, og være bekendte med det Væsentligste af den tydske Literaturs Historie.
  - 5) At Underviisningen i Latin, der efter Planens Bestemmelse skal begynde med 3die Klasse, for Skoleaaret 1845—46 bortfalder i 1ste Klasse, men derimod for samme Aar fortsættes i 2den Klasse, da de deri opflyttede Disciple alt tidligere have lært Latin. I det paafølgende Skoleaar skal derimod Latin ogsaa i 2den Klasse bortfalde.
  - 5) At Underviisningen i Græsk, der efter Planen skal begynde med 4 Klasse, for samme Skoleaar begynder med 3die, men i det næstfølgende med 4de Klasse. Fremdeles, at med Underviisningen i Latin og Græsk i 6te Klasse forbindes Meddelelsen af en Oversigt over disse Sprogs Literaturhistorie, Oldtidsvidenskab og Mythologie efter de trykte Lærebøger, der haves.
  - 7) At Geometrien, der hidtil begyndte med det 5te Skoleaar, nu maa begynde med det 4de, samt at geometrisk Tegning maa optages mellem Underviisningsfagene i 1ste og 2den Klasse.
  - 9) At den calligraphiske Underviisning ophører med 4de Klasse.
  - 10) Angaaende Begyndelsen og Slutningen af Skoleaaret samt Tiden til Sommerferien formeente Lærerne, at Bestemmelserne herfor vilde være afhængige af den Tid, da examen artium for Fremtiden ved Universitetet vilde blive afholdt, og den kongelige Direction

tilfjendegav derfor, at det i denne Henseende vilde blive ved det hidtil Sædvanlige. Da imidlertid de i Plannen herfor indeholdte Bestemmelser siden ere gjorte gjældende for de øvrige lærde Skoler, har den Kongelige Direction under 9de Mai d. A. fastsat, a) at ogsaa for Aarhus Cathedralsskoles Vedkommende indeværende Skoleaar skal sluttes med 31te August, saa at det næste Skoleaar kan tage sin Begyndelse med 1ste September; b) at i Aar og fremdeles Hovedexamen bliver at afholde i Slutningen af Juli Maaned, ligesom Halvaarsexamen bliver at henlægge til Slutningen af Februar, og ved disse Examina de i den provisoriske Plan givne Forfrister blive at iagttage; c) at til Sommerferien efter Planens § 8 bestemmes hele August Maaned, ligesom ogsaa de i samme § for de mindre Frier indeholdte Bestemmelser blive at følge.*)

---

*) Angaaende Forlængelse af Sommerferien læstes i de i Collegialtidenden *N* 37 for 1845 meddeelte Motiver Følgende:

„Praxis har allerede ved de fleste Skoler indført 3 Ugers
 „Sommerferie; men kortere end ovennævnte til en Maaned
 „forestaaede Tid bør den, efter Ales Mening ikke være,
 „naar den virkelig efter dens Bestemmelse skal give baade
 „Lærere og Disciple en Recreation efter Aarets Arbeide.
 „Nævnligten hvad Lærerne angaaer, vilde en Sommerferie
 „endog paa 3 Uger, i Virkeligheden kun indeholde 2 Ugers
 „Ferie for dem, da de første 8 Dage vilde gaa bort med
 „Arbeider i Anledning af Hovedexamen, med Forsamlinger
 „for at aftale Læseplanen og ordne Timetabellen for det
 „kommende Skoleaar, de nye Disciples Examination m. v.
 „For Rector vilde en kort Ferie umiddelbart efter Hoved-
 „examen, saa godt som aldeles ikke blive til Recreation, da
 „hans Arbeide ved Overgangen fra det ene Skoleaar til det
 „andet, er langt betydeligere og længere varende end de an-
 „dre Læreres.“

Med Hensyn paa den ogsaa gjorte Indstilling, at det hidtil befalede Equivalent for Hebraisk, der ved den provisoriske Plan er affkaffet i de tre udvidede Skoler maatte bortfalde, ansaae den Kongelige Direction det for rettest, at dermed forholdres som hidtil.

I Overeensstemmelse med 1ste Post bleve Skolens Disciple paa følgende Maade inddeelte i 6 Classer.

VI Klasse.

1. P. Jensen, Søn af afd. Gaardmand J. Jensen i Sabroe.
2. M. S. S. Winding, S. af afd. Pastor Winding i Evede.
3. Fleischer, S. af Justitsraad, Borgemester Fleischer h. i B.
4. M. Siegumfeldt, S. af Soldbetjent Siegumfeldt i Ebeltoft.
5. J. Rjer, S. af Pastor Rjer i Schjødstrup.
6. S. Schytte, S. af Alterdegn og Skolelærer Schytte h. i B.
7. Th. Thygesen, S. af afd. Pastor Thygesen i Hasle.
8. C. Umsinck, S. af Ritmester v. Umsinck h. i B.
9. P. Schoubye, S. af Pastor Schoubye i Østbirk.
10. P. Herskind, S. af Consul Herskind h. i B.
11. L. Hviid, S. af Ritmester v. Hviid h. i B.
12. N. Müller, S. af afd. Pastor Müller i Astrup.
13. N. Holm, S. af Pastor Holm i Evede.
14. S. Brendstrup, S. af Procurator Brendstrup h. i B.
15. Jac. Steenberg, S. af Pastor Steenberg i Vibye.
16. M. Lindhard, S. af Institutbestyrer Lindhard h. i B.

V Klasse.

1. C. S. Dahlerup, S. af Stiftspr. Dahlerup h. i B.
2. J. Otterstrøm, S. af Bankkasserev, Cancelliraad Otterstrøm h. i B.

3. C. S. Sunder, S. af Pastor Sunder i Storring.
4. J. G. M. Krarup, S. af Kammerraad Krarup til Haraldslund.
5. J. C. R. Lund, S. af Skibscapitain Lund h. i B.
6. L. P. Schou, S. af Proprietair Schou til Kjølsbyegaard.
7. C. Harpøth, S. af Pastor Harpøth i Randlev.
8. A. Ipsen, S. af Kammerassessor, Toldcontrolleur Ipsen h. i B.
9. B. Brammer, S. af Dr. theol. Biskop Brammer h. i B.
10. Jul. Steenberg, S. af Pastor Steenberg i Vibye.

IV Klasse.

1. J. C. Bønger, S. af Kjøbm. Bønger h. i B.
2. J. G. Wormslev, S. af afd. Handelsmand Wormslev, Pleiesøn af Toldbetjent Willumsen h. i B.
3. S. Dahlerup, S. af Stiftsprovst Dahlerup h. i B.
4. O. K. Ipsen, Broder til Nr. 8 i 5te Cl.
5. J. A. Severin, S. af Major og Stadshauptmand Severin h. i B.
6. S. P. Ingerslev, S. af Cancellir. Ingerslev til Marselisborg.
7. Ph. P. Rosenstand, S. af Justitsraad, Herredsforged Rosenstand h. i B.
8. T. Hansen, S. af Statsraad Hansen, forhen Gouverneur i Tranquebar.
9. S. Tetens, S. af Etatsr. Overcontrolleur Tetens h. i B.
10. Sr. Meulengracht, S. af afd. Kjøbmand Meulengracht h. i B.
11. K. Nellemann, Søn af Skolens Kasferer, Fuldm. Nellemann.
12. P. W. Nellemann, Broder til den Foregaaende.

III Klasse.

1. J. P. C. Cramer, S. af Pastor Cramer i Veilbye v. Grenaae.
2. L. N. Brendstrup, S. af Procurator Brendstrup h. i B.
3. N. P. Winding, S. af afd. Kjøbmand Winding, Stedsøn af Kbm. Lewerkhuusen h. i B.
4. S. P. Stephensen, S. af Overauditeur og Vyfoged Stephensen i Ebeltoft.
5. O. Th. N. Krarup, S. af Kammerraad Krarup til Haraldslund.
6. T. W. Stabell, S. af Froyst Stabell i Ormslev.
7. C. Lund, S. af Skibscapt. Lund h. i B.
8. P. C. Hollesen, S. af Møller Hollesen i Nye.
9. S. Nellemann, Son af Skolens Kasferer, Fuldm. Nellemann.
10. C. O. Levring, S. af Proprietair Levring til Lundhof.
11. C. J. Røse, S. af Kjøbmand Røse h. i B.
12. W. Asmusen, S. af Garnisonschirurg og practiserende Læge Asmusen h. i B.
13. P. Tetens, S. af Etatsraad Tetens h. i B.
14. J. C. Lacour, S. af Proprietair Lacour h. i B.
15. W. Røgind, S. af afd. Agent Røgind h. i B.

II Klasse.

1. S. V. W. Topsøe, S. af Pastor Topsøe i Hirschholm, forh. Præst i Veilbye ved Aarhus.
2. S. K. Hviid, S. af Ritmester v. Hviid h. i B.
3. C. S. W. Carstens, S. af Pastor Carstens i Vorum.
4. J. C. Langballe, S. af Propr. Langballe til Dronningb.
5. S. W. Rasmusen, S. af Regimentsdyrlæge Rasmusen h. i B.

6. M. Kjeldsen, S. af Proprietair Kjeldsen til Ver:
chenfeldt.
7. L. A. Ipsen, S. af Kammerassessor Ipsen h. i B.
8. S. S. Hartvigson, S. af Kjøbmand Hartvigson
h. i B.
9. S. B. Schjerup, S. af Kjøbmand Schjerup h. i B.
10. C. L. B. Launy, S. af Bagtmester Launy h. i B.
11. S. G. Schjerbeck, S. af Kammerraad og Toldinspec:
teur Schjerbeck h. i B.
12. M. J. V. Bay, S. af Toldkasserer Bay i Ebeltoft.
13. G. J. S. Døcker, S. af Agent Døcker h. i B.

I Klasse.

1. S. Schougaard, S. af afd. Pastor Schougaard i
Ormslev.
2. P. C. Schjerbeck, Broder til Nr. 11 i 2den Cl.
3. J. E. Jørgensen, S. af Maler Jørgensen h. i B.
4. J. G. S. Mohr, S. af Cancellieraad Mohr til Chri:
stinedal.
5. A. Watt, S. af afd. Proprietair Watt til Holm:
strupgaard.
6. A. Hammershøi, S. af Kjøbm. Hammershøi h. i B.
7. W. Stephensen, S. af Overauditeur Stephensen i
Ebeltoft.
8. O. Hammershøi, Broder til A. S.

Af disse 74 Disciple ere til forskjellige Tider i Aarets
Løb udmeldte: 1) J. Meulengracht; 2) A. Nellemann;
3) P. W. Nellemann; 4) G. Døcker for at overgaae
til andre Bestemmelser; samt 5) S. V. Topsøe, der for:
medelst Faderens Forflyttelse til Hirschholm, indfattes i Me:
tropolitanaskolen.

Discipelantallet er saaledes ved Skoleaarets Ende 69.

De egentlige Underviisningstimer have med den kongelige Directionis Approbation været fordeelte paa de enkelte Fag, saaledes som nedenstaaende Tabel udviser:

Fagene.	VI Cl.	V Cl.	IV Cl.	III Cl.	II Cl.	I Cl.	3 Ult. Timer.
Dansf.	2	2	2	3	4	6	} 21
Dansf Litteraturhistorie.	2	=	=	=	=	=	
Latin.	5	8	7	6	6	=	32
Latinsk Stil.	3	2	2	2	2	=	11
Græsk.	5	5	4	4	=	=	18
Hebraisk.	A. 2 B. 2	2	=	=	=	=	6
Engl.	2	2	2	2	2	5	15
Fransk.	3	2	2	3	=	=	10
Religion og Bibelhistorie.	2	3	2	2	3	4	16
Ny Testamente.	1	=	=	=	=	=	1
Historie.	3	3	3	3	3	4	19
Geographie.	1	2	2	2	2	2	11
Arithmetik.	3	2	3	3	4	5	20
Geometrie.	2	2	2	=	=	=	6
Naturhistorie.	=	=	=	=	2	2	4
Skrivning.	=	=	3	3	4	4	14
Tegning.	=	=	=	2	3	3	8
Sang.	2	2	2	2	2	2	12
Gymnastik.	2	2	2	2	2	2	12
3 Ult.	40	39	38	39	39	39	235

Som af ovenstaaende Tabel sees, er det egentlige Timeantal for 5te, 3die, 2den og 1ste Klasse 1 Time, og for 6te Klasse 2 Timer høiere end det ved den provisoriske Plan fastsatte Maximum af 36 Timer egentlig, Gymnastiktimerne allene ikke iberegnedes; dog maa det herved bemærkes, at dette ikke gjælder for alle Disciplene, idet en stor Deel af

dem, formedelst Mangel paa Anlæg, ikke kunne deeltage i Sangunderviisningen*).

Hvorledes i Dvrigt Underviisningstimerne's Antal, naar i de høiere Classer, og især i den 6te flere Fag end hidtil skulle doceres, vil kunne ned sættes til det befalede Maximum,

*) Jeg veed ikke om det Samme viser sig ved alle Skoler eller om det er et særegt Tilfælde for nærværende Tid ved denne, at mange Disciple, uagtet ofte gjentagne Prøver, og uagtet Underviisningen hver Morgen begynder med Choral-sang, der ledsages af Orgelspil, dog ikke kunne bringe det til at synge blot en Melodie, end sige til at tage Deel i en 4 eller 3stemmig Sang. Af 74 Disciple have saaledes kun været 34, der med nogenstomhelst Frugt kunde deeltage i Sangunderviisningen. Ofte faaer man, naar nyoptagne Disciple skulle prøves, paa det Svørgsmaal: „Kan Du synge?“ Svaret: „Det veed jeg ikke.“ — Har Du aldrig forsøgt det? „Nei.“ Sandheden af dette Svar falder som oftest ved Proven tilstrækkelig i Dret. At Mangel paa Keilighed i Hjemmet til at høre Sang og Musik undertiden kan have nogen Skyld, og at det slumrende Anlæg til en vis Grad kan vækkes, har jeg nogle Gange erfaret; men i de fleste Tilfælde har det viist sig, at saadanne Børn vel ikke mangle hvad man kunde kalde den grovere Høresands, eller Receptivitet for Lyd i Almindelighed, men vel den høiere og om jeg saa maa sige mere sjælelige Sands, hvorved de kunde bemærke de finere Overgange i Tonerne eller disses indbyrdes Harmonie; eller at de, om de endog i Tiden kunne bringes til at bemærke disse, og deres Tonesands saaledes til en vis Grad kan vækkes, dog aldrig formaae gjennem Stemmeorganerne selv blot taaleligt at reproducere en sammenhængende, Tonerække. Jeg har tilføiet disse Bemærkninger, for at Ingen af det mindre Antal af Disciple, der tager Deel i Sangunderviisningen, skal slutte, at der hos os ikke skænkes denne Sag tilbørlig Opmærksomhed, eller formedelst Ubekjendtskab til Forholdene gjøre Fordringer til Skolen, som den aldrig vil formaae at tilfredsstille.

indseer jeg endnu ikke ganske. Vistnok kan en almindelig faststaaende Timetabel, o: en Tabel, der viser, hvad der hver Time skal doceres, og af hvilke Lærere, ikke gives, ligesom ogsaa en saadan maa, og uden Skade kan være mange Forandringer underkastet, naar kun visse Grundsætninger ved dens Affattelse saavidt muligt følges, at t. Ex. de vanskelige og mere anstrængende Fag henlægges til Formiddagstimerne, at den fornødne Afverling med Hensyn til Underviisningsgjenstandene tilveiebringes; men en Normalbestemmelse for Fordelingen af Timerne paa de enkelte Fag, synes dog at være nødvendig, da i de fleste Tilfælde Lærerne vel neppe derom kunne enes. Vel kan een Lærers Individualitet, og den Methode, han har valgt, synes at kræve et større Timeantal, end det en anden behøver, for at udrette det Samme; men af den Grund kunne de øvrige Lærere ikke være tjente med at indskrænktes til et Timeantal, der under alle Omstændigheder maa være utilkræffeligt. En af sagkyndige Mænd udarbejdet Normaltabel, til hvis Efterfølgelse enhver enkelt Lærer i Regelen var forpligtet, vilde derfor vistnok være ønskelig. Skulde da i enkelte Tilfælde samtlige Lærere eller flere efter gjensidig Overenskomst ønske en Forandring, kunde jo derom gjøres Indstilling til Overbestyrelsen, i hvis Magt det da stod, efter Omstændighederne at bevilge eller afslaae en saadan Afvigelse.

I Henseende til Lærerpersonalet foregik ved Skoleaarets Begyndelse den Forandring, at Cand. theol. og Adjunct Niis Hanssen, der havde tilkjøbt sig en Landejendom, og besluttet der at oprette et Landvæsen-Institut, under 15de September efter Ansøgning af Hans Majestæt i Naade blev entlediget fra sit Embede her ved Skolen, i hvilken Anledning Cand. theol. Andreas Ewald Mei-

neret Thomsen, af den Kongelige Direction i hans Sted blev conſtitueret ſom Lærer.

Underviisningsſagene have i indeværende Skoleaar paa følgende Maade været fordeelte mellem Lærerne:

Rector Blache: Latin i 6te og 5te Cl. ſamt Græſk i 6te	Ugentlig 23 Timer.
Overlærer Kleiſcher: Geometrie i 6te, 5te og 4de Cl., Arithmetik i 6te, 5te, 4de og 3die Cl., Naturhiſtorie i 1ſte og 2den Cl.	21 —
Adjunct Arntzen: Græſk i 5te, 4de og 3die Cl., Latin i 4de	22 —
Adjunct Røgind: Hiſtorie gjennem hele Sko- len og Danſk Literaturhiſtorie i 6te Cl.	21 —
Adjunct Rabell: Religion gjennem hele Sko- len, ſamt Danſk i 6te, 5te, 4de og 3die Cl.	26 —
Adjunct Knudſen: Geographie gjennem hele Skolen; Hebraiſk i 6te Cl., ſamt Regning i 1ſte og 2den Cl. . . .	26 —
Conſtitueret Adjunct Thomsen: Tydſk gjæn- nem hele Skolen; Latin i 3die Cl. . . .	23 —
Adjunct Carſe ved Realkolen har beſørget den franſke Underviisning i 6te og 5te Cl.	5 —
Cand. theol. Elmquiſt: Franſk i 4de og 3die Cl.; Latin i 2den Cl.; Danſk i 2den og 1ſte Cl.	23 —
Maler Høegh-Guldberg: Calligraphie i 4de, 3die, 2den og 1ſte Cl.; Tegning	

(herunder indbefattet geom. Tegning) i 3die, 2den og 1ste Cl.	12 Timer.
Musiklærer Glass i Sang	5 —
Capitain v. Robertson i Gymnastik	4 —

I sidste Skoleaar ere i de forskjellige Classer følgende Pensa af Sprog og Vidensfaber gjenemgaaede og læste:

M o d e r s m a a l e t.

I Cl. Hjorts danske Børneven, S. 165-95; 366-93. Holst's mindre poetiske Læsebog, S. 25; 38-39; 60; 85-89; 95; 102-22.

Foruden en god Oplæsning og fuldstændig Forstaaelse af det Læste, er der lagt Vind paa at bibringe Disciplene Færdighed i at kjende de forskjellige Ordklasser og Sætningsdele. De skriftlige Øvelser have faa godt som udelukkende været indskrænkede til Dictat.

II Cl. Hjorts Børneven, S. 293-333 (efter 3die Udg.) 128-47. Holst's mindre poetiske Læsebog, S. 12, 18, 19, 34, 63-68; 74-76; 81-83; 83-85.

Det Vigtigste af Grammatikens Formlære er bleven indøvet, dels ved Analyse af det Læste, dels efter Boiesens Grundrids. De skriftlige Øvelser have her fornemmelig bestaaet i Gjengivelse af smaa Fortællinger.

III Cl. Nolbechs Læsebog, S. 1-105; Holst's større poetiske Læsebog, S. 54-56, 102, 104, 108-15; Boiesens Grammatik forfra til § 47. Een Time er ugentlig anvendt til skriftlige Øvelser.

IV. Nolbechs Læsebog, S. 153-226. Holst's større poetiske Læsebog S. 219-22, 244-46, 249-50, 269-70. Boiesens Grammatik.

V Cl. Holst's prosaiske Læsebog, S. 1-11, 59-72, 89-92, 102-6, 133-37, 145-56, 166-75, 189-94. Holst's

st. poetiske Læsebog S. 136-47, 150-52, 155-62, 266-68, 269-70.

- VI Cl. Holst's profaiske Læsebog S. 166-82, 308-14, 322-32; Sammes poetiske Læsebog S. 84-93, 261-63. Øvelser ere anstillede i mundtlig og skriftlig at fremstille Indhold og Tankegang af enkelte større Arbejder af den danske Litteratur, som Disciplene ved Hjemmeslid havde tilegnet sig.

I de tre øverste Classer ere i Reglen skrevne to Udarbejdelser om Maanedens, deels lettere Beskrivelser og Fortællinger, deels mere egentlige Afhandlinger, de sidste fornemmelig i øverste Klasse. Stoffet til disse Stile har, efter Disciplenes Alder, været meer eller mindre udførlig gennemgaaet forud paa Skolen, enten af Læreren alene, eller under Disciplenes Medvirken.

I 6te Klasse er desuden læst den Danske Litteraturs Historie fra den ældste Tid indtil Holberg incl. efter Thortsens Haandbog.

L a t i n.

- II Cl. Borgens latinske Læsebog 4, 5 og 6 Afsnit indtil N° 44. Det Vigtigste af Formlæren efter Madvigs Grammatik. To ugentlige Timer ere anvendte til skriftlig Oversættelse af smaa Exempler fra Dansk til Latin.
- III Cl. Af Cornelius Nepos er læst Agesilaus, Eumenes, Phocion, Timoleon, de Regibus, Hamilcar og Hannibal. Hele Formlæren af Madvigs Grammatik er gennemgaaet og af Syntaxen det første Afsnit. Reglerne i Formlæren og Syntaxis, saavel som de vigtigste Ords forskjellige lexicalske Betydning, ere under den mundtlige Examination daglig blevne Disciplene indpræntede. To Timer ere ugentlig anvendte til Stiløvelser og Læreren har efter en systematisk Plan ved

en Række af Exempler stræbt at opklare og befæste de syntaktiske Regler i Disciplenes Forstand og Samfundsmæssighed.

- IV Cl. Jul. Cæsars Comment. de bello gallico lib. 1 og 8. Af Madvig's Grammatik er det Bigtigste af Formlæren repeteret, og af Ordspøinings-Læren er læst det Bigtigste af 1ste og 2det Afsnit. Til Stiiløvelser ere anvendte 2 Timer ugentlig. Efterat Scilen hjemme er rettet af Læreren og dernæst paa Skolen gennemgaaet, have Disciplene, i en Deel af næste Time med Dansken for sig, mundtlig givet en forbedret Oversættelse af denne, hvorved de ere tilholdte nœiagtig at gjøre Rede for samme tilligemed det Urigtige i de i det skriftlige Arbeide begaaede Feil.
- V Cl. Cæsars Comment. de bello gallico lib. V—VII. Terentii Andria og Phormio. Begge Forfattere ere læste statariff og repeterede. Hele Madvig's Grammatik er læst eller repeteret, dog med Forbigaaelse af enkelte §§ og Anmærkninger, der forbeholdes den høiere Klasse. 2 Timer ugentlig anvendes til latinsk Stiil, hvorved omtrent samme Fremgangsmaade fulgtes, som ved den foregaaende Klasse er angivet. Memoreringer af udvalgte Steder af classiske Forfattere foretoges leilighedsviis, naar Tiden tillod det.
- VI Cl. Ciceronis orationes pro Sex. Roscio Amerino, pro lege Manilia, orationes IV in Catilinam. T. Livii histor. rom. lib. I—II. Virgillii Æneid. lib. I, II, III, IV, VI. Horatii Epistola ad Pisones. Virgils Æneide saavelsom en Deel af Talerne ere af Læreren paa Skolen interpreterede, det Dvrige efterat Disciplene paa egen Haand derpaa hjemme havde forberedt sig, ved Examination fuldstændigt gennemgaaet. Hele Madvig's Grammatik er i een ugentlig Time re-

pateret. Romerske Antiquiteter ere læste efter Boiesens Haandbog. Latinssk Stil er skreven tvende Gange ugentlig, den ene Gang hjemme, den anden Gang paa Skolen i tvende samlede Timer; hvilken Øvelse dog undertiden har afværet med skriftlig Oversættelse fra Latin til Danssk af en eller anden ikke læst Forfatter.

Græsk.

- III Cl. Af Langes Grammatik er læst det Vigtigste af Formlæren indtil Verberne paa μ , og af sammes Materialier det Meste af de dertil hørende Stykker.
- IV Cl. Af Langes Materialier er læst fra S. 22-26; 63-67; 85-96; 128-134. Af Sammes Grammatik er læst Formlæren indtil 1ste Tillæg med Undtagelse af den episke Dialect, og Bemærkningerne om Verbernes Anomalie i Almindelighed. Af verba anomala og defectiva ere kun de lærte, som forekom ved Læsningen.
- V Cl. Xenophons Anabasis 1 Bog, og Homers Iliade 3die Bog. Af Langes Grammatik læstes hele Formlæren.
- VI. Plutarchi, Julius Cæsar. Homeri Iliad. lib. III-IV. Platonis Apologia Socratis et Crito. Langes græske Grammatik saavel Formlæren som Syntaxen er repareret. Det Vigtigste af de græske Antiquiteter er læst efter Boiesens Haandbog.

Hebræisk.

- V Cl. Øvelse i Oplæsning. Conjugationstabellen og de vigtigste Regler af Lindbergs Grammatik ere læste og anvendte ved Læsningen af de 4 første Capitler af Genesis.
- VI Cl. Øverste Afdeling: Hele Genesis; nederste Afdeling: De første 17 Capitler. Lindbergs Grammatik.

Religion.

- I Cl. Herslebs mindre Bibelhistorie, det gamle Testamente med udførlige Tillæg, fortalte efter Bibelen. Af Morgenspsalmerne, som benyttes ved Sengen paa Skolen ere lærte udenad: N° 3, 4, 6, 7, 9, 10, 12, 13, 16, 26, 28, 29; af Tillæget til den evang. christ. Psalmebog N° 571, 575-97, samt Psalmebogens 190 efter Revisionen i Tillæget.
- II Cl. Valles Lærebog Cap. 2-4; Herslebs mindre Bibelhistorie, det gamle Testamente og det nye Testamente indtil Parablerne.
- III Cl. Valles Lærebog Cap. 3-5. Herslebs større Bibelhistorie, det gl. Testamente fra 3die til 6te Periode.
- IV Cl. Fogtmanns Lærebog 1 Cap. indtil § 43; Herslebs større Bibelhistorie, det gl. Test. fra 4de Periode til Udsigten over det gl. Testaments Bøger.
- V Cl. Fogtmanns Lærebog § 59-98; Herslebs større Bibelhistorie, det nye Testamente indtil „den sidste Paastæfest.“
- VI Cl. Øverste Afdeling: Fogtmanns Lærebog, Herslebs større Bibelhistorie og Johannes Evangelium i Grundsproget. Nederste Afdeling: Fogtmanns Lærebog Cap. 3-4. Herslebs Bibelhistorie, det gl. Testamente med Udsigten over Bøgerne. Lucas's Evang. i Grundsproget Cap. 1-8.

Geographie.

- I Cl. Ingerslevs mindre Lærebog forfra til Asien.
- II Cl. Samme Lærebog fra Spanien til Bogens Ende.
- III Cl. Sammes større Lærebog forfra til Keiserdømmet Østerrig.
- IV Cl. Samme Lærebog fra Holland til Arabien.
- V Cl. Samme Lærebog fra England til det chinesiske Rige.

VI Cl. Øverste Afdeling: Efter samme Lærebog hele Geographien; nederste Afdeling: fra Asien indtil Vogens Ende.

Historie.

I Cl. Ingerslevs fragmentariske Historie fra den 1ste Puniske Krig til den nyere Tid.

II Cl. Samme Bog fra den 1ste Puniske Krig til Reformationen.

III Cl. Allens Danmarkshistorie indtil Calmarunionen, og Bohrs Lærebog i den gamle Historie fra Begyndelsen til den anden Perserkrig.

IV Cl. Hele Bohrs Lærebog i den gamle Historie. Allens Danmarkshistorie fra Reformationen til Frederik den Fjerde.

V Cl. Den nyere Historie indtil Consularregjeringen efter Estrups Lærebog.

VI Cl. Den nyere Historie indtil nærværende Tid efter samme Lærebog og mundtlig Meddelelse.

Mathematik.

I Cl. Efter Ursins Regnebog de 4 Specier i hele Tal og Brøk, samt Reguladetri i hele Tal. Geometrisk Tegnelære efter Hetsch og Ursin 1—8 Tavle.

II Cl. Efter samme Lærebog de 4 Specier samt Reguladetri i hele og brudne Tal. Geometrisk Tegnelære 1—9 Tavle.

III Cl. Practisk Øvelse i de forskjellige Slags Reguladetri, og af Bogstavregning de 4 Regningsarter med hele Størrelser. Geometrisk Tegnelære 1—9 Tavle.

IV Cl. Fallesens Begyndelsesgrunde i den rene Mathematik til P. 113. Fortsatte practiske Øvelser i Regning. Mundts Geometrie 1—2 Cap.

V Cl. Efter Fallesens Lærebog Dreimalbrøk og Ligninger af første Grad. Bjørns Lærebog i Geometrien, den plane Geometrie til § 99.

VI. Cl. Læren om Rodstørrelser, Kvadrat- og Cubikrodens Udbragning samt quadratiske Ligningers Opløsning. Den plane Geometrie efter Bjørns Lærebog.

Naturhistorie.

I Cl. Efter Krøiers Lærebog, Dyreriget indtil Pattedyrene.

II Cl. Efter samme Lærebog hele Dyreriget.

Tydsk.

I Cl. Kung's Læsebog for Børn, S. 34-75. For at skaffe Eleverne noget Glosseforraad, ere Partier af Høst's Glosebog lærte udenad, Billeder undertiden foreviste og alle enkelte Gjenstande benævnte paa Tydsk; endelig ogsaa Emaafortællinger oversatte paa Dansk efter Lærrens mundtlige Opløsning. Sproget er jævnlig blevet talt til Eleverne i Timen, for at de snarere kunde lære at forstaae og udtale det rigtigt. En Deel poetiske Stykker ere lærte udenad. Det Vigtigste af Formlæren er læst efter Kung's Grammatik, og saavel de høfsæiede Exempler som Læsebogens Tert benyttede til analytiske Dvælseser.

II Cl. Kung's Læsebog for Børn, S. 83-129. Efterat være oversat paa Dansk, er Terten, med omvendt Bog, atter bleven frit gjengivet paa Tydsk; adskillige poetiske Stykker ere lærte udenad. Formlærens Grundtræk ere læste efter Kung's Grammatik.

III Cl. Af samme Læsebog er S. 103-151 oversat og derefter med nogen Forandring gjengivet paa Tydsk. Nogle Digte ere lærte udenad, og Formlæren indøvet efter Kung's Grammatik.

IV Cl. Samme Læsebog S. 152-205. Af Hjorts Grammatik er Formlæren og Udskilligt af Syntaxen gjennemgaaet, og indøvet under Læsningen. En ganske let Stil er skrevet hver Uge, og i den sidste Tid mundtlig Oversættelse til Tydsk paabegyndt.

- V Cl. Hjorts Læsebog S. 194-234; Hjorts Grammatik, hvoraf Form'æren og den største Deel af Syntaren er læst. En Stiil er skreven hver Uge, rettet hjemme af Læreren, og siden gennemgaaet paa Skolen; til mundtlig Oversættelse paa Tydsk brugtes, af Mangel paa en passende Bog, Jagerslevs Materialier til fransk Stiil.
- VI Cl. Hjorts Læsebog S. 164-173, 185-193, 412-443. Efter Hjorts Grammatik er et fuldstændigt Cursus gennemgaaet. Nogle „Breve“ af Jagerslevs Materialier ere een Gang ugentlig oversatte paa Tydsk, og hver Uge er ligeledes skrevet en Stiil. I den senere Tid har den sidste Dvelse dog været indskrænket til hver 14de Dag, idet den derved vundne Tid anvendtes til at oplæse udvalgte Stykker af de bedste classiske Forfattere. Ligesom Læreren har talt Tydsk til Discipulene i alle Classer, saaledes har hans Examination, og overhovedet hele hans Samqvem med denne Klasse, næsten udelukkende været i det tydske Sprog.

Fransk.

- III Cl. Borrings Læsebog for Begyndere forfra til S. 76. Jagerslevs Materialier S. 1-4 og S. 18-24.
- IV Cl. Samme Læsebog S. 93-130, med Undtagelse af Fortællingen „le colporteur et le singes.“ Jagerslevs Materialier, S. 22-32. Det Vigtigste af den øvrige Formlære er indøvet ved Analyse.
- V Cl. Borrings „Etudes litteraires“, S. 1-32. Sammes Læsebog for Mellemclasserne S. 215-242. Til Dvelse i at oversætte mundtligt fra Dansk til Fransk er af Borrings franske Stiiløvelser benyttet de 32 første Nummere. En fransk Stiil er skreven to Gange om Maanedens.

VI Cl. Borrings „Etudes litteraires“ til S. 313. Til Dvælse i at oversætte mundtlig fra Dansk til Fransk er benyttet 50 Nummere af Borrings franske Stiløvelser. Af Sammes „Contes moraux“ er læst „le portefeuille.“ Sammes Grammaire a l' usage des Danois er gennemgaaet.

I sidste Skoleaar have Skolens Beneficier været fordeelte paa følgende Maade:

1) Stipendier

af den almindlige Stipendiefond.

1) P. Jensen 35 Rbdr.,	hvoraf 11 Rbdr. 64 ß. udbetales,	23 Rbdr. 32 ß. oplægges til Hjælp i det første academiske Aar.
2) M. Siegumfeldt	} hver 20 Rbdr., hvoraf 6 Rbdr. 64 ß. udbetales 13 Rbdr. 32 ß. oplægges.	
3) Th. Thygesen		
4) S. Brendstrup		
5) M. Lindhard		

2) Fri Underviisning.

1) M. Winding. 2) J. Rjer. 3) S. Schytte. 4) C. Amsinck. 5) A. Holm. 6) J. Steenberg. 7) J. Lund. 8) C. S. Sunder. 9) C. Sarpøth. 10) A. Ipsen. 11) Jul. Steenberg. 12) J. A. Severin. 13) S. Meulengracht. 14) J. G. Wormslev. 15) T. W. Stabell. 16) W. Asmusen. 17) S. S. Nellemann. 18) C. W. Carstens. 19) S. B. Schjerup. 20) C. B. Launy. 21) S. Schougaard. 22) A. Watt, hvortil endnu kommer 23) C. S. Dahlerup og 24) S. Dahlerup, der ere overgaaede hertil fra Randers Skole, og som efter den Kongl. Directions Skrivelse af 2den Mai d. A. beholdt den dem der tilkæede fri Underviisning.

Det Hertelſke Legat blev af Stiftsøvrigheden i Bøger ſom Flittigheds-Belønning uddeelt til følgende Diſciple:

1) P. Jenſen: Græſt Ordſoiningslære ved Madvig	1	4	4
Ivanhoe a Romance by W. Scott . .	1	—	1
2) Th. Thygeſen: Aladdin af Ohlen: ſchlåger	1	—	3
3) C. Amſinck: Prinds Otto af Dan: mark ved Ingemann	1	—	2
			5
			4
			4

Legatets Renter for ſidſte Aar udgjorde . 4 — 5 — 13 β

Oplagt fra iſſor . . . . . : — 4 — 5 —

5

4

4

2 β

Bliver alſaa et Overſkud af 2 β .

Det Volkſke Legat for Embedsmænds Sønner er opbebaaret af de ſamme Diſciple ſom iſſor, nemlig: M. S. S. Winding og Th. Thygeſen.

De øvrige private Legater, ſom pleie at uddeles med Slutningen af September, ere, da indeværende Skoleaar er bleven to Maanedes kortere, endnu ikke tillagt Noget; men derom vil der blive gjort Indſtilling efter endt Hovedexamen, til hvis Udfald for Diſciplene, der ſaaledes derved kan tages Hensyn. Fordelingen ſkal da blive meddeelt i næſte Aars Skoleeſterretninger.

Skolens Bibliothek indeholdt ved Affattelsen af ſidſte Skoleeſterretninger et Antal af c. 5000 Bind. Siden den Tid er det blevet forøget med 140 Bind, foruden 298 Programmer og Diſputatſer. Det ſtore Antal af Programmer hidrører fra den af den Kongel. Direction med det Preuſiſke Miniſterium for Underviisningen trafne Overeenſtomſt om

en gjensidig Programrustning, hvorved enhver Skole her i Landet erholder et Exemplar af alle fra de Preussiske Gymnasier udgivne Programmer. Denne for de danske Skolemænd vistnok meget behagelige og gavnlige Foranstaltning, er foranlediget af Hr. Professor og Rector Ingerslev i Kolding, der, som det sees af hans Skrift om det lærde Skolevæsens Tilstand i nogle tydske Stater og i Frankrig S. 47, under sit Ophold i Preussen indledede Sagen, og derom i Aaret 1841 indgav Forslag til den Kongelige Direction.

Fremdeles har Skolen i indeværende Aar modtaget fra den Kongelige Direction en Sæmning af Paster, eller Aftryk af græske, romerske og ægyptiske skaarne Stene, udførte af Edm. Müller i Hamburg, i en af ham opfundne ny Masse, tilligemed en dertil hørende Fortegnelse. Sæmningen indeholder 539 Nummere.

Endelig er det min Pligt endnu at tilføie, at Hr. Kjøbmand S. Ph. Aee her i Byen, som alt tidligere i Aaret 1844 forærede Bibliotheket Gesenii hebräisch-deutsches Handwörterbuch, Leipzig 1815, i indeværende Skoleaar har viist os en fornyet Opmærksomhed ved at stænke: „Die vier und zwanzig Bücher der heiligen Schrift, übers. v. H. Arnheim, J. Fürst u. M. Sachs, Berlin 1843“; samt: „Bibelhistorie for den israelitiske Ungdom ved A. A. Wolff, Kbhvn. 1843“, for hvilken Gave jeg herved tillader mig paa Skolens Vegne at bevidne Hr. Aee vor Taknemmelighed.

Discipelbibliotheket er siden de sidst udgivne Skoleefterretninger voret fra 304 til 336 Bind. Fra Skolens Kasserer, Hr. Fuldmægtig Nellesmann, meddeles herved følgende Extract af dette Bibliotheks Regnskab for Aaret 1845.

I n d t æ g t.

1. Beholdningen efter Regnskabet for 1844	4	₳	76	β
2. Disciplenes Bidrag for Januar og April				
Qvartaler 1845	28	—	;	—
3. Ditto Bidrag for Juli og Octbr. Qvartaler	25	—	24	—
	<hr/>			
	Summa	58	₳	4 β

U d g i v t.

1. For Bøger	43	₳	8	β
2. For Bogbinderarbejde	9	—	94	—
	<hr/>			
		53	—	6 —
	<hr/>			
	Beholdning	4	₳	94 β

Skolens samtlige Indtægter have i Regnskabsaaret 1845 udgjort:

1. Beholdningen efter Regnskabet for				
Maret 1844	2,160	₳	31½	β
2. Indtægter for Maret 1845	11,387	—	82	—
	<hr/>			
	Summa	13,547	₳	85½ β

Udgifterne have været:

1. Til Skolens egne Fornødenheder:				
(Vager, Bygningernes Vedligeholdelse, Bibliotheket, Skatter og Afgifter af Skolens Eiendomme m m.)	9,571	₳	80½	β
2. Reparationen ved de Skolen tilhørende Kirker	107	—	78	—
3. Restancer	103	—	48	—
4. Indsendt til den almindelige Skolefond	2000	—	;	—
5. Udsatte Capitaler	1030	—	85	—
	<hr/>			
	Tilsammen	12,814	₳	3½ β
	Beholdning	733	₳	82 β

Til Underretning for de ærede Forældre eller Børgere, som have Sønner eller Dødslinge i Skolen, eller ønske dem deri optagne, meddeles herved følgende gjældende Bestemmelser angaaende Erlæggelsen af de befalede Skolepenge, saavel som Indskrivnings-, Brænde- og Lyspenge.

Ved Skoleforordningen af 1809 var det fastsat, at Skolepengene skulde erlægges ved ethvert Kvartals Begyndelse. Ved den Kongel. Directions Skrivelse af 17de Marts 1821 bestemtes det, at de Disciple, for hvilke samme ikke var betalt inden Kvartalets Udgang, indtil Videre skulde udelukkes fra Udgang til Underviisningen. Disse Bestemmelser ere ved Directions-skrivelse af 1ste Marts 1845 yderligere indskærpede, og det er Regnskabsføreren paalagt, naar Betalingen ikke inden Udgangen af Kvartalets 1ste Maaned er erlagt, at indtale Fordringen ved Domstolene, og at dersom den ikke inden Udgangen af Kvartalets Udløb med alle paaløbende Omkostninger er indkommen, skal vedkommende Discipels Skolegang fra næste Kvartals Begyndelse være suspenderet. Endelig er det i Anledning af den Forandring i Henseende til Skoleaaret, som nu træder i Kraft, ved Circulair-skrivelse fra den Kongel. Direction under 12te Mai d. A. fastsat, at medens det i det Hele hermed skal forblive som hidtil, saaledes at Contingenterne indkræves i Begyndelsen af de ordinaire Kvartals-Maaneder, altsaa den 1ste Januar, 1ste April, 1ste Juli og 1ste October, vil derfor de Disciple, som anmeldes til Optagelse i Skolen ved Skoleaarets Begyndelse den 1ste September, være at erlægge, forinden de optages og indskrives i Skolens Protocoller, en Forudbetaling, deels af Indskrivningspenge, deels af Contingent for Lys og Brænde for Tiden indtil 31te Marts næste Aar, der dog kun beregnes som et halvt Aar, deels endelig af Skolepenge for de 4 Maaneder fra 1ste Septbr. til 31te Decbr., hvorimod enhver Discipel, der

indmeldes til Optagelse i Skolen i Løbet af Skoleaaret, vil have-forinden Optagelsen at erlægge Skolepengene for hele det Kvartal, og Lyse- og Brænde-Contingentet for hele det Halvaar, i hvis Løb han optages.

II.

Nogle Ord

om

den Rutherford'ske Methode i Sprog-
underviisningen, nærmest med
Hensyn til den latinske Prosa.

Endskjøndt det ikke kan omtvives, at den Rutherfordtske Methode i Sprogunderviisningen, der omtrent siden 1840 i det pædagogiske Tyskland har tildraget sig en Deel Opmærksomhed, ogsaa vil være de danske Skolemænd af Faget bekendt, er der dog, saavidt jeg veed, Intet hidtil derom skrevet i offentlige Blade eller Indbydelseskrifter. Da Sagen imidlertid efter min Formenting ikke har lidet Interesse, var det mit Forsæt, at benytte Indbydelseskriften til indeværende Aars Hovedexamen til at henlede Opmærksomheden paa Methoden, ved en nogenlunde udførlig Fremstilling af samme, ledsaget af de Bemærkninger angaaende dens Værd i Almindelighed og dens Anvendelighed ogsaa i vore Skoler, hvortil jeg ved de mig foreliggende Data saae mig foranlediget. Men da vor Hovedexamen, der pleier at afholdes i Midten af September, i dette Aar og for Fremtiden skal afholdes i Slutningen af Juli, og Sommerferien, som jeg havde tænkt at anvende til dette Arbeide, skulle følge efter Hovedexamen, seer jeg mig, af Mangel saavel paa Tid som paa de nødvendige Hjælpemidler, ikke i Stand til at underkaste Sagen en saa udførlig Drøftelse, som jeg havde ønsket. For imidlertid dog at gjøre Noget, har jeg troet, hellere end at opsætte Sagen, at indskrænke mit Arbeide inden snævrere Grændser, ved i Korthed, saavidt jeg formaaer, at fremsille Methodens væsentlige Indhold, samt

hertil knytte nogle Betragtninger over dens Værd og Anvendelighed i vore Skoler, idet jeg i Øvrigt maa henvise til de derom i Tydskland udgivne Skrifter, der alt udgjøre et ikke lidet Antal. Af disse har jeg dog ikke hidtil haft Leilighed til at gjøre mig bekendt med flere end Ruthards egne, nedenfor anførte Arbejder, Dr. Jahns Bedømmelse i N. Jahrbücher für Philologie u. Pädagogik 36te B. 4 H. 1842, samt nogle Afhandlinger og kortere Bemærkninger over Methoden i Programmerne for 1844 og 45 fra de Preussiske Gymnaster, i hvilke den til Prøve er indført.

Forslaget og Planen til denne Methode har Dr. Ruthardt, Privatdocent i Breslau, nedlagt i følgende Skrifter:

Vorschlag und Plan einer äußern und innern Bervollständigung der grammaticalschen Methode, die classischen Sprachen zu erlernen (Als Manuscript gedruckt). Breslau 1839.

Loci memoriales. Wratisl. 1840.

Vorschlag und Plan einer äußeren und inneren Bervollständigung der grammaticalschen Lehrmethode, zunächst für die lateinische Prosa entwickelt v. Dr. E. Ruthardt. (Im Anhange: Beilage zu den Loci memoriales). Breslau 1841.

Det førstnævnte Skrift udgav Dr. Ruthardt alt i Aaret 1839, dog kun som Manuscript og uden at nævne sig som Forfatter. I Fortalen til det sidstnævnte udførligere Værk, der er tilegnet de tydske Gymnasiers Lærestand, har Forfatteren meddeelt en historisk Fremstilling af de Omstændigheder og Forhold, der have fremkaldt og ledsaget det hele Foretagende. Man erfarer deraf, at han alt tidligere (fra 1834) har beskæftiget sig med den Tanke, der ligger til Grund for det hele Forslag; at han, der ikke selv er offentlig Lærer, ikke blot ved privat Underviisning har anvendt Methoden, men ogsaa i Sommeren 1839 formaaet flere Gymnasiallærere til, i enkelte Classer, at prøve samme, og

at han, efter at disse Prøver havde afgivet opmuntrende Resultater, udgav det forstnævnte anonyme Skrift, der dog kun var bestemt til at uddeles mellem Forfatterens Venner, eller dem, der interesserede sig for Sagen. For imidlertid i en videre Kreds at kunne erholde en afgjørende Dom af Sagkyndige, indsendte R. endnu mod Slutningen af samme Aar det nævnte Skrift i flere Exemplarer til Geheime-Overregjeringsraad Schulze i Berlin, hvilket havde til Folge, at det Kongel. Preussiske Ministerium for Underviisningen tilstillede Gymnasierne de modtagne Exemplarer, i det Demeed, at ved en fortsat practisk Prøve en muligst upartisk Dom over Sagen kunde tilveiebringes. Denne Opmærksomhed, der oversteeg Forfatterens Forventning, foranledigede ham til i Aaret 1840 at udgive en chrestomathisk Stofsamling, de anførte Loci memoriales, om hvilke der siden vil blive Anledning til at tale, og endelig i Aaret 1840 til at udgive det ovenfor nævnte udførligere Arbeide.

Den af Dr. Ruchardt foreslagne Methode bestaaer hovedsageligen deri, at der ved Siden af den sædvanlige Underviisning i Sproget ved Læsningen af Forfatterne og rationel Indøvelse af Grammatiken, meddeles Disciplene i enkelte dertil ugentlig bestemte Timer et methodisk ordnet Stof, bestaaende af udvalgte passende Steder og Udsnit af de classiske Forfattere. Ved Udvalget af disse maa der ikke blot tages Hensyn til den gradvise Fremskriden fra det Lettere til det Vanskeligere, men ogsaa til Stedernes sproglige Righoldighed og deres reale Indhold. „Der skal“, siger Ruchardt, S. 75, „derved samles en Skat, der ikke blot danner Sproget, altsaa Munden; men ogsaa ved de til Anseelse kommende sædelige Forhold danner og nærer Gemyttet og ledsager Besidderen ikke blot gennem Skolen, men ogsaa forhaabentlig gennem Livet.“

Disse udvalgte Steder eller Udsnit skulle nu deels i

Skolen under Læreren omhyggelige Veiledning, deels hjemme ved Privatstid af Disciplene saaledes bearbejdes, at de saavel i Henseende til Indhold og Tanker, som i Henseende til de sproglige Forhold blive klart opfattede af Forstanderen og derpaa fuldstændigt optagne og bevarede i Hukommelsen. Efter Forslaget skal denne Dvælse begynde med næstnederste Klasse (i de Preussiske Gymnasier med Quinta) saasnart Disciplene ere komne ud over Sprogets første Elementer, og under stedse gradviis Fremskriden fra det Lettere til det Vanskeligere, fra Klasse til Klasse fortsættes gennem det hele Skolekursus. Hvad Disciplene i den lavere Klasse have tilegnet sig, skal ikke ved deres Opflyttelse til en høiere henlægges, men ved fortsat Repetition bevares og ved nyt, til deres høiere Udvikling passende Stof forsøges indtil den øverste Klasse inclusive. Herved gjøres naturligtvis ogsaa den Fordring til Læreren i den høiere Klasse, at han skal have tilegnet sig den hele Masse af Stof, som Disciplene fra de lavere Classer medbringe; og til det saaledes samlede Materiale, som saavel Disciplene som Læreren fuldkommen maa have tilegnet sig, skal saavidt muligt Sprogunderviisningen knyttes. Antallet af saadanne Steder maa dog ikke være saa stort, at det bebyrder Disciplenes Hukommelse. Det skal (og kan ikke) være ordnet efter et vist grammatikalsk System; men skjøndt der, som anført, maa sørges for en gradviis Fremskriden fra det Lettere til det Vanskeligere, er det dog ikke nødvendigt, at Disciplen paa det lavere Trin skal benytte det fuldstændigt, men kun forsaavidt det sproglige Element af ham kan anvendes; ligesom han derimod efterhaanden, eftersom hans Kundskaber og Kandsdannelse forøges, maa tilholdes at trænge dybere ind og give Stoffet en stedse høiere Anvendelse.

Ovenstaaende er, om jeg ellers rigtigt har opfattet Sagen, i Korthed det væsentlige Indhold af Forslaget, hvilket

af Dr. Ruthardt i det sidstnævnte større Skrift er behandlet med stor, man kunde maaskee sige, alt for stor Vidtløftighed; hvorhos det dog fortjener at bemærkes, at Forfatteren derhos har behandlet en Deel andre pædagogiske Materier, der ikke staae i umiddelbar Forbindelse med Forslaget selv, og som indeholde en saa riig Skat af practiske Bemærkninger angaaende Pædagogiken i Almindelighed og Sprogunderviisningen i Særdeleshed, at ingen Skolemand vil fortryde, at have gjort sig bekendt med samme.

Da det nu ved den Prøve, Methoden i de Preussiske Gymnaster skulde underkastes, maatte være af Bigtighed, at der havde en passende Stoffsamling, besluttede Dr. Ruthardt i Aaret 1840 at udgive en saadan, ihvorvel det fra Begyndelsen af ikke havde været hans Hensigt, selv at besørge dette Arbeide. Saaledes udkom de ovenfor anførte Loci memoriales i 5 Octavar, for hvis Bestemmelse og Fordeling paa de forskjellige Gymnasialclasser, han i Slutningen af Bogen har gjort Rede. Det første Ark er bestemt for Gymnasiernes Qvinta og Qvarta, det Andet for Qvarta og Tertia, det Tredie for Tertia og Secunda og det Fjerde, der indeholder længere Afsnit, for Secunda og tildeels for Prima. Da det gjaldt om, at et saadant Arbeide saasnart muligt kunde bringes i de vedkommende Læreres Hænder, saae Dr. Ruthardt sig ikke i Stand til at underkaste det den fornødne gjentagne Prøvelse, men maatte lade sig nøie med, at levere en Samling, der i nogen Maade tilfredsstillende Diebliffets Trang, og i det Mindste præstereede Mere, end enhver enkelt Lærer, ved egen Opsamling, i kort Tid vilde være i Stand til. Det er under disse Omstændigheder ikke forunderligt, at Arbeidet ikke kunde vinde almindeligt Bifald, men endog har været underkastet streng Dadel. Saaledes mener Dr. Zahn i den citerede Bedømmelse Pag. 359, at denne Exempelsamling, uagtet

mange skønne Eiendommeligheder, dog maa ansees for et Hjelpemiddel, der mere har hindret end befordret Forslagets practiske Udførelse, og troer deri at finde den væsentligste Grund til, at det af nogle Pædagoger er blevet paafaldende misforstaaet, og at dets Realisering i nogle Preussiske Gymnasier kun har baaret ringe Frugt. Hvad Rec. ved denne Samling især dadler, er, at der allerede i første Afdeling findes en Mængde Sætninger optagne, hvis Indhold er saa abstract, at de ligge udenfor den Alders Idæerreds, for hvilken de ere bestemte; fremdeles at der aldeles mangler grammatikalst Orden, uden hvilken Dr. Jahn ikke troer, at Methoden vil blive ret frugtbringende for Skolen. De samme og lignende Udsættelser ere gjorte af flere Skolemænd, og det kan neppe benægtes, at Samlingen ligger af adskillige Mangler, og kun ved omhyggeligt Udvalg vil kunne benyttes, naar Methoden efter Forfatterens Forslag fuldstændigt skal gjenneføres i en Skole. I Dvrigt er det med Rette bemærket, at Methodens Værd ikke staaer eller falder med den af Dr. Ruthardt selv udgivne Stoffsamling, da en hensigtsmæssigere vel vilde kunne tilveiebringes. Dr. Ruthardt har selv lovet en ny Samling og flere (af Remachy og Spiller) ere udkomne, men som jeg endnu ikke har seet. Om alligevel en Samling af dette Slags, der blot nogenlunde kunde tilfredsstille de forskjellige Fordringer dertil gjøres, vil kunne tilveiebringes, maa jeg ansee for tvivlsomt.

Spørge vi nu, med hvilket Held Methoden hidtil i de Preussiske Gymnasier er bleven prøvet, da synes den af Overbestyrelsen fortsat viste Interesse for samme at afgive et fordeelagtigt Bidnesbyrd. I en Circularskrivelse fra Skolecollegierne af 24de Marts 1843, der i det Mindste i eet Gymnasialprogram for 1844 er meddeelt in extenso, hedder det, at Hs. Excellence Geheimstatsminister Eichhorn,

fjøndt han endau kun fra en Deel Provincialcollegier havde modtaget Indberetning om Methoden, og er af den Formening, at en tilstrækkelig begrundet Dom derover først da kan tilveiebringes, naar den er gennemført med de samme Disciple fra Quinta til Prima, dog ved den paafaldende Overeensstemmelse i de væsentligste Puncter af hine Beretninger, har seet sig foranlediget til at træffe almindelige Bestemmelser til Indførelsen eller Fortsættelsen af Memoreroøvelserne. Det udsiges, at overalt, hvor Sagen af Lærerne er opfattet med Iver og Kjærlighed, har der hos Disciplelene viist sig en levende Interesse for disse Øvelser, at deres Selvvirksomhed derved i høi Grad er bleven vaft, og deres grammatiske og stilistiske Dannelse, saavelsom den særdege Forstaaelse af Classikerne befordret. Næsten alle Gymnasaldirectorer havde udtalt sig for en methodisk ordnet Memorering, omendog kun meget faa ubetinget for det Ruthardtiske Forslag. Omendstjøndt derfor Underviisningen i de gamle Sprog, ligesom hidtil, skal grunde sig paa Grammatik, Læsning af Forfatterne og Stiløvelser, saa skal dog ved den latinske Underviisning i bestemte ugentlige Timer forbindes methodisk ordnede Memoreroøvelser, i Overeensstemmelse med Grundtankerne i det Ruthardtiske Forslag, hvilke i en Skrivelsen vedlagt Opsats af Dr. Ruthardt selv vare udtalte. Det overlades imidlertid til Lærernes Valg, om de ville benytte de af Dr. Ruthardt ndgivne *Locii memoriales* eller andre, eller i de lavere Classer et Udvalg af de i Grammatikerne anførte Exemppler og i de høiere større Afsnit af de Forfattere der læses; dog maa det hele Stof ved Skoleaarets Begyndelse være valgt. Men da den fulde Gevinst af Methoden kun da kan opnaaes, naar samtlige Lærere have tilegnet sig, og kunne anvende det hele Lærestof, maa der efter Mulighed sørges for, at den latinske Lærer beholder sine Disciple i det Mindste paa det laveste

og mellemste Dannelsesstrin, og altsaa stiger op med dem fra Sexta til Qvarta og fra Qvarta til Tertia. Directorerne opfordres endelig til, at vise disse Dvælses fortsat omhyggelig Opmærksomhed, at overtjude sig om deres Resultater og i de aarlige Efterretninger udførlig at udtale sig saavel angaaende Udførelsesmaaden som de iagttagne Virkninger.

Ligesom nu denne Ministerialskrivelse forudsætter, at Methoden anbefalende Indberetninger, i det Mindste fra en Deel Gymnasier, maa være indkomne, saaledes læses ogsaa i de for 1844 og 45 udkomne Programmer adskillige fordeelagtige Bidnesbyrd om dens heldige Anvendelse. Af dem, der have udtalt sig til Fordeel for Methoden, maa især nævnes Dr. Stieve, Director for det Kongel. Gymnasium i Münster, der i en egen Afhandling i Programmet for 1844 ubetinget har erklæret sig for sammes Gavnlighed; ihvorvel han heller ikke er tilfreds med de Rutherfordiske Loci memoriales. I Programmet fra Gleiwitz 1844 beretter Directoren Dr. Kabath, at Memorærvøvelserne efter Dr. Spillers Stoffamling i dette Aar vare blevne drevne med mere Grundighed og Orden end tidligere, at Disciplene i det Hele havde viist megen Interesse for disse Dvælses, og at Resultaterne ikke havde været ugunstige. Imidlertid mangler det heller ikke paa Skolemænd, der enten have ytret sig utilfredse med Methoden i dens hele Gjennemførelse, ihvorvel de delviis erkjendte Sagens Værd, eller vel endog næsten aldeles have forkastet den. Til de Sidste hører Dr. Fr. Ellendt, Director ved Gymnasiet i Eisleben, der beretter, at Memorærvøvelserne vel have ydet nogen Hjælp til at befæste Disciplenes grammaticalske og lexicalske Kundskaber, men at Nyttens dog stedse har været under Forventningen. En ny og særdeles frugtbringende Methode, siger han, have vi aldrig erkjendt i disse Dvælses. De færreste Lærere ere i Stand til i den Grad at bemægtige sig Me-

morerstoffet, at det ved enhver Leilighed staaer til deres Naadighed. At Læreren i den følgende Klasse skal have tilegnet sig og kunne anvende Stoffet fra den foregaaende, eller Læreren i den øverste Klasse alt det, der i de lavere er anvendt, anseer han for aldeles uudfordrigt. Vi forbigaae adskillige i Programmerne adspredte Ytringer, (i nogle omtales Metboden aldeles ikke, endstjøndt det af Underviisningsplanerne sees, at den er indført) og skulle endnu kun nogle Dieblikke dvæle ved en vidtløftigere Critik over Metboden af Professor Sabian i Programmet for 1845 fra Gymnasiet i Lyk. Forfatteren indrømmer, at det Ruchardtske Forslag indeholder noget Godt og afhjælper en væsentlig Trang i Gymnasierne. Det, der i Forslaget fortjener Tak, er Indførelsen af Memorereøvelser og den Erkjendelse, at Disciplene, for ganske at bemægtige sig Sproget, maa have Mønsterbilleder af samme i Hovedet. Tungen bliver, ved udenad at fremsige hele Sætninger, bøieligere for det fremmede Idiom; Dret bliver meer tilgængeligt for Klangen af de fremmede Ord, og Sprogfølelsen vækkes ved den sikke Besiddelse af Mønsteraffnit af Classikerne. Kun med Metbodens Anvendelse efter Ruchardts Plan kan han ikke gjøre sig fortrolig. At det samme Stof skal ved fortsat Repetition følge Lærlingen fra Klasse til Klasse lige til den øverste forkaster han, og anseer det for høist vanskeligt, at tilveiebringe en Stoffsamling, hvis Indhold kunde paa een Gang være fattelig for Drengen, og i de følgende Aar have Interesse for Ynglingen. Han dadler den vistnok efter Ruchardts Plan fast i det Uendelige gaaende Afbenyttelse af enhver Sætning, saavel som det Princip, at den hele Underviisning i Sproget næsten alene skal referere sig til det udenad lærte Stof. Endelig foreslaaer han adskillige Modificationer, i Særdeleshed at det meddeelte Memorerstof kun i de enkelte Underviisningsstadier fastholdes, men hen-

lægges ved Overgangen til et høiere, og raader, vistnok med megen Grund, til at laane Stoffet ikke blot af Ciceros philosophiske Skrifter, men ogsaa af hans Taler, saavel som andre gode Forfattere. Denne Afhandling, der i en vis Maade kan ansees som et Modskrift mod Dr. Stievers ovenforaevnede, indeholder efter Referentens Mening mange gode Bemærkninger, der kunne veilede til at fælde en Dom over Methoden i det Hele.

Endstjøndt nu Udgiveren af disse Blade, som tilstaaet, ikke endnu har havt Leilighed til at gjøre sig bekjendt med en stor Deel af hvad der i Tydskland er skrevet om den Ruthardtiske Methode, og stjøndt der, til at fælde en afgjørende Dom derover, nødvendigviis maa kræves den Kundskab, som kun practisk Udførelse gjennem længere Tid kan give, skal han dog tillade sig til Kyndigeres Bedømmelse her korteligen at fremsætte den Overbeviisning om Sagen, hvortil han paa sit nærværende Standpunct ved de ham foreliggende Data er kommen.

Det forekommer ham saaledes hævet over al Tvivl, at Memoreringen af udvalgte, saavel i Henseende til det stoflige Indhold som de sproglige Phænomeners riigeholdige, Steder og Afsnit af latinske Forfattere ikke kan andet end være en for den studerende Ungdom meget frugtbringende Øvelse, der ikke blot maa bidrage til at styrke Hukommelsen, men ogsaa til at skjærpe Forstanden, gjøre Lærlingen fortrolig med Sprogets grammatikalske Forhold, og vænne ham til en grundig Gjennemtænkning af det forelagte Stof, der ogsaa vil vise sig virksom ved Læsningen af Forfatterne, saavel som ved Arbejdet af anden Natur. Vel skulle og kunne de samme Fordele, i det Mindste til en vis Grad, opnaaes ved den sædvanlige Underviisning; men det kan dog ikke oversees, at Meget af hvad der ved Læsningen, saavel den statariske som cursoriske, meddeles og indskærpes om det

endog i Dieblicket grundigt opfattes, dog ikke binder sig fast, og derfor ofte mangler, naar der skulde komme til Anvendelse.

Forslaget er, som Dr. Ruthardt selv tilstaaer, heller ikke i sit egentlige Væsen nyt; og de fleste Lærere have vel, om endog kun deelviis, bragt det i Anvendelse, ved at lade deres Disciple udenad lære visse Afsnit af de læste Forfattere, saaledes, at de med nogenlunde Sikkerhed kunde gjengive dem. At ogsaa denne Fremgangsmaade kan være frugtbringende, maa vistnok indrømmes; men ogsaa om denne gjælder dog, skjøndt i mindre Grad, hvad der er sagt om den almindelige Læsning af Forfatterne, at ved Hensættelsen af det Lærte, Meget paa en Maade maa gaae tabt. (At Alt det, der synes tabt ved Underviisningen, dog i Gjerningen ikke er det, vide vi Alle af Erfaring). At nu Diemedet sikkrere vil naaes ved et bestemt udvalgt Stof, der i det Mindste i et vist længere Tidsrum oftere gjentages, og hvortil der ved given Leilighed kan henvises, maa jeg ansee for afgjort, og forsaavidt skjønner jeg ikke rettere, end at Methoden fortjener at anbefales.

Derimod kan jeg ikke andet end være enig med dem, der forkaste Methodens strengt systematiske Indførelse gennem alle en Skoles Classer fra den næstnederste af, i Særdeleshed naar, efter Forslaget, det samme Stof skal benyttes gennem alle Classer, og Dele deraf være fælleds for Begynderne og de mere modne Disciple. En saadan Stofsamling, der med Nytte kunde anvendes, lader sig da formodentlig heller ikke tilveiebringe. Efter min Forestilling, bør Methoden, hvis man vil indføre den i de lavere Classer, indskrænkes til smaa og simple Sætninger, laante af Grammatiken eller Læsebogen, og jeg indseer ingen Nødvendighed i, at saadanne udelukkende skulde tages af Classikerne. Den egentlige Memorering af classiske Steder og Afsnit

bør først da tage sin Begyndelse, naar Discipelen har opnaaet en saadan aandelig Udvikling og et saadant Omfang af grammaticalsk Kundskab, at han aldeles klart kan opfatte Stedets materielle Indhold, og fuldstændigt gjøre sig Rede for de Sprogphænomener, deri komne til Synne. Alt, hvad saaledes læres, maa nemlig ved Lærernes Veiledning og Disciplenes egen Selvwirksomhed bringes til klar Forstaaelse; hvorved det dog ingenlunde kan ansees for nødvendigt eller tilraadeligt, at iust alt det medtages, hvortil Stedet muligt kunde give fjernere Anledning. Paa denne Maade ville saadanne Memoræxøvelser først kunne indtræde paa et sildigere Stadium af Underviisningen, efter vor nyeste Classerinddeling, naar den provisoriske Plans Bestemmelse gjenemføres, at Latinen først begynder med det tredje Skoleaar, ikke før i den 5te Klasse, og kunde da muligt fortsættes i en Tid af 3 Aar, i det, der bestandig føies nyt Stof til det allerede lærte. Herved vil tillige, som jeg mener, de væsentligste Vanskeligheder ved Tilveiebringelsen af en passende Stoffsamling, være hævede. Hvad man herved maa have for Øie, er da kun den succesive Fremgang fra det Lettere til det Vanskeligere, og Valget af saadanne Exemppler, der ved deres Indhold kunne have Interesse for de Unge, og som give saa riig Leilighed som muligt til at bringe ham Sprogets Phænomener til Anskuelse. Om Exempplernes Opstilling efter et grammaticalsk System (en Fordring, der ogsaa af Mogle er gjort, men som nok umuligt lader sig opfylde) behøves der ligesaaalidet som ved Skribenternes Læsning at være Tale, da Disciplene maa antages at medbringe til Arbeidet den nødvendige grammaticalske Kundskab.

Ligesom Massen af dette Stof ikke bør, eller formødelst den indskrænkede Tid, dertil kan anvendes, ikke kan være stor, saaledes sees der heller ingen Nødvendighed i, at dette netop skulde være det Middelpunct, hvorfra den hele

Sprogunderviisning skulde gaae ud, og hvorom den især skulde dreie sig. Memorøvelserne kunne og skulle ikke gjøre Alt, eller endog blot det Beste. De kunne afgive eet Moment mere, eller som Dr. Ruthardt udtrykker sig, være en Fuldstændiggjørelse af den grammaticalske Underviisning, og at de, drevne med Iver, kunne blive detre, er min Overbeviisning. Indskrænkes Anvendelsen inden de her afstukne Grændser, hvilket endogsaa finder Medhold i Dr. Ruthardts egne Yttringer (S. 217) vil ogsaa den Indvending mod Methododen, som hentes fra Vanskeligheden for Lærerne med at tilegne sig det hele Stof, for største Delen være hævet, især naar, hvad vel meget ofte vil være Tilfældet, een Lærer besørger den latinske Underviisning i de to Classer, hvor Øvelserne finde Sted.

Medens jeg nu angaaende den hele Methodes systematiske Gjennemførelse maa bygge min Dom paa Dr. Ruthardts egen Fremstilling af Sagen, og de af Andre afgivne Bidnesbyrd om dens Anvendelse, der ere komne til min Kundskab, har jeg dog om dens partielle Brug nogen, skjøndt vistnok meget indskrænket Erfaring. Jeg har nemlig, dog kun i en Deel af indeværende Skoleaar, der tillige, efter den af Overbestyrelsen tagne Bestemmelse, er henved to Maaneder fortere end sædvanligt, anstillet et lidet Forsøg dermed i Skolens 5te Klasse, altsaa paa det Stadium, hvor jeg, efter det ovenfor Anførte, formener, at Betingelserne for dens gavnlige Anvendelse ere givne. Saa ofte jeg fra en Underviisningstime har kunnet have et Kvarteer eller Mindre tilovers, har jeg benyttet denne Tid til at meddele Disciplene ved Dictering eller Opiskrivning paa Tavlen, eet eller flere Steder af latinske Classikere, hvilke de, efterat de i Henseende til Indhold og Sprogform ere omhyggeligt gjennemgaaede, have lært udenad. Formedelft den indskrænkede Tid, som dertil har kunnet anvendes, have Disciplene

kun bragt det til et Antal af 51 saadanne Steder eller Sætninger, som for størstedelen ere valgte mellem Rurhardes loci memoriales. De ere, paa saa nær, af et reflecterende Indhold, der ikke overstiger Disciplenes Faaetevne, og skjønt korte, som jeg mener de fra Begyndelsen af, og maaskee tildeels ogsaa siden, maatte være, indeholde de dog en fuld- stændig gennemført Tanke, der kan have Interesse for den Unge. *)

Da jeg ikke kunde tvivle om, at en Ovelse af denne Natur i al Fald maatte være gavnlig, og da den sædvanlige Læsning derved intet Afbræk har lidt, har jeg i Tillid til den Frihed i Methoden, som vore lærde Skolers Over- bestyrelse stedse har indrømmet Lærerne, ikke taget i Betænk- ning, paa egen Haand at gjøre dette Forsøg, der saa nøie sluttee sig til den sædvanlige Underviisning, det er min Pligt, at give. Om Frugterne af dette Forsøg kan der vel, formedelst det ringe Omfang, ikke siges Meget; men Saameget tør jeg dog efter Overbeviisning yttre, at det

---

*) Det moralske Sententiose i saadanne korte Sætninger, maa, som jeg formener, meget anbefale dem, og gjøre, at de kunne blive frugtbringende i mere end sproglig Henseende. Hvo veed ikke af Erfaring, hvor ofte et Vers eller en Sætning af en Forfatter, som vi engang dybt have indprentet os, naar vi mindst vente det, dukker op igjen for Sjælen, og nøder os til uvilkaarlig Gjentagelse, undertiden endogsaa med en saadan Paatrængenhed, at vi kun med Banstelighed kunne blive den qvit? Men ikke sjelden kommer vel en saadan Erindring i rette Tid. Det vilde derfor vel heller ikke være upassende, i en saadan Samling af loci memoriales, at optage passende kortere Steder af Digterne, ligesom ogsaa den Skik, at lade Disciplene udenad lære enkelte mindre Digte, eller sammenhængende Fragmenter af de større, fortjente at være meer almindelig. Men Maadehold og et omhyggeligt Vaag ville herved være nødvendige Betingelser.

har bidraget Noget til, at befæste de Unges Kundskab i Sproget, og til at vænne dem til Tankfomhed og Grunddighed, ligesom jeg ogsaa har bemærket, at de med ret livlig Interesse have taget Deel i Underviisningen. *) Det er derfor ogsaa mit Ønske, hvis jeg dertil erholder Overbestyrelsens Indvilligelse, i næste Skoleaar at fortsætte dette Forsøg efter en noget større Maalestok.

Som jeg i Begyndelsen yttrede, havde jeg ønsket, at kunne behandle denne Sag med større Udførlighed. Efterat have nedskrevet disse Linier, maa jeg alligevel ansee dette for mindre nødvendigt, i det, hvad der er sagt, vil være tilstrækkeligt til Piemedet, at henlede Opmærksomheden paa Sagen, og de Mænd, som maatte interessere sig derfor, ville vide af Kilderne selv at erhverve sig fuldstændigere Kundskab om Metoden, og, muligt ved practiff Prøve, sætte sig i Stand til at fælde en selvstændig Dom om dens Værd. At Meningerne om dens Bigrighed og Anvendelighed her, som i Tydskland, ville være meget forskjellige, er at forudsæe; men Opmærksomhed vil den dog vistnok fortjene. Saaledes som vore lærde Skoler nu tildeels ere, eller inden kort Tid kunne ventes at blive organiserede, da nye Underviisningsfag skulle optages, og flere af de ældre bringes til et høiere Maal, bliver Tiden kostbar, og det saa meget mere, som den hele Skoleunderviisning dog skal afsluttes i samme Aaremaal som hidtil, og derforuden i et mindre Antal af ugentlige Timer, end hidtil har været sæd-

---

*) En Fordeel, der vistnok meget maa lette Methodens Anvendelse, have vore Skoler fremfor de Preussiske Gymnasier, nemlig det langt ringere Discipelantal; og naar nogle Preussiske Gymnasiallærere ikke troe, dermed at kunne udrette noget Synnerligt, kan dette gjerne finde en naturlig Forklaring i den Omstændighed, at Glasferne ikke sjelden have et Antal af 60 Disciple og derover.

vanligt. Enhvert Middel derfor, som med den nødvendige Besparelse af Tid lover, endog kun i en enkelt Disciplin, at føre til større eller, om man vil, endog blot til samme Grundighed, som hidtil, synes derfor at maatte være velkomment til Prøvelse. Et saadant har jeg, hvad den latinske Underviisning angaaer, troet at see i de af Dr. Rutzhardt foreslaaede reflecterende Memoræøvelser, om end ikke udførte i deres hele Udstrækning og aldeles efter det af ham udkastede System.

Endelig skal jeg kun endnu til en Prøve paa de i vor 5te Classe saaledes afbenyttede Sætninger anføre følgende:

1. Si barbarorum est in diem vivere, nostra consilia sempiternum tempus spectare debent. (Cic. de orat. II. 40, 169). 2. Ut hirundines æstivo tempore præsto sunt, frigore pulsæ recedunt; ita falsi amici sereno vitæ tempore, præsto sunt; simul atqve hiemem fortunæ viderint, devolant omnes. (Ad Her. IV., 48, 61). 3. Atheniensium plus interfuit firma tecta in domiciliis habere, quam Minervæ signum ex chore puleherrimum; tamen ego me Phidiam esse malle, quam vel optimum fabrum tignarium. (Brut. 73, 257). 4. In adeundis periculis consuetudo imitanda medicorum est, qui leviter ægrotantes leniter curant, gravioribus autem morbis periculosas curationes et ancipites adhibere coguntur. (de Off. I., 24, 83). 5. Si vir bonus habeat hanc vim, ut, si digitis concrepaverit, possit in locupletium testamenta eius nomen irrepere, hac vi non utatur, ne si exploratum quidem habeat, id omnino neminem unquam suspicaturum. (de Off. III, 19, 75.) 6. Hæc prima lex amicitie sancitur, ut ab amicis honesta petamus; amicorum causa honesta faciamus; ne expectemus quidem, dum rogemur; studium semper adsit, cunctatio absit; consilium vero dare audeamus libere. (Læl. 13, 44).

7. Themistocles fertur Seriphio cuidam in iurgio respondisse, cum ille dixisset, non eum sua, sed patriæ gloria splendorem assecutum: Nec hercule, inquit, si ego Seriphius essem, nobilis, nec tu, si Atheniensis esses, clarus unquam factus fuisses. (Cat. maj. 3, 8).

Ovenstaaende Steder ere aftrykte efter Dresslii Udgave.

Den forestaaende Hovedexamen bliver, ifølge den Kongelige Direction's Bestemmelse, at afholde paa samme Maade, som ved den provisoriske Plan er fastsat for de tre udvidede Skoler. De Censuren over Prøverne vedkommende Bestemmelser ere følgende:

- 1) Ved Examinationen bør, foruden den examinerende Lærer, være tilstede tre Censorer, af hvilke den ene er en af Skolens øvrige Lærere, men den anden en af Rector indbudet, i Faget kyndig, Videnskabsmænd udenfor Skolen; hvorhos ogsaa foruden disse tre Censorer, den examinerende Lærer inclusive, Medlemmerne af Directionen og Ephoratet kunne deeltage i Censuren, om de ere tilstede og ønske det.
- 2) Ingen kan betragtes som Censor og deeltage i Censuren over Prøven i noget Fag i en Klasse, med mindre han har overværet den hele Examination i samme fra Begyndelsen til Slutningen.
- 3) Saasnart Examinationen er tilendebragt, meddeler en, hver af Censorerne, den examinerende Lærer inclusive, en af de bestemte 6 Danske Characterer: **Udmærket godt, Meget godt, Godt, Temmelig godt, Maa-deligt, Slet**; og af disse Censorerne's særskilte Characterer udbrages derefter en samlet Specialcharacter for hele Faget.

Prøverne foretages i følgende Orden:

A. Skriftlige Prøver.

Formiddag (9—1.)

Eftermiddag (3—7.)

Fredagen den 17de Juli.

VI El.	Religionsudarbejdelse.
III El.	} Geomet. Tegning.
II El.	
I El.	

Lørdagen den 18de.

VI El.	Latinsk Stiil.	III El.	Krithm. Opgave.
V El.	Dansff Stiil.	II El.	Latinske Exempler.
IV El.	Latinsk Stiil.	I El.	Dansff Dictamen.
I El.	Krithm. Opgave.		

Mandagen den 20de.

VI El.	Latinsk Oversættelse.	VI El.	Historisff Udarbejdelse.
V El.	Latinsk Stiil.	IV El.	Dansff Stiil.
III El.	Dansff Stiil.	III El.	Latinsk Stiil.
II El.	Krithm. Opgave.	II El.	Dansff Stiil.

B. Mundtlige Prøver.

Formiddag (9—1.)

Eftermiddag (3—7.)

Onsdagen den 22de.

VI El.	Latin.	VI El.	Tydsff.
V El.	(9—11.)	} Historie og	IV El. (3—4½)
IV El.	(11—1.)		
			} Dansff.

Torsdagen den 23de.

VI El.	Religion og N. Test.	VI El.	Hebraisff.
II El.	(9—11.)	} Historie og	V El. (3—5)
I El.	(11—1.)		
			} Geometrie.

Fredagen den 24de.

VI El.	Græff.	VI El.	Krithmetisff.
III El.	(9—11½)	} Religion.	V El. (3—5)
I El.	(11½—1)		

Løverdagen den 25de.

V Cl. (9-11) }	Latin.	VI Cl. Histor. og Geograph.
IV Cl. (11-1) }		II Cl. (3-5) }
III Cl. (9-11½) }	Tysk.	I Cl. (5-6) }
II Cl. (11½-1) }		Naturhist.

Mandagen den 27de.

V Cl. (9-11) }	Religion.	VI Cl. Geometrie.
IV Cl. (11-1) }		III Cl. (3-5½) Græsk.
III Cl. Historie og Geogr.		II Cl. (5½-7) Religion.

Tirsdagen den 28de.

V Cl. (9-11) }	Tysk.	VI Cl. (3-5½) }	Fransk.
IV Cl. (11-1) }		V Cl. (5½-7) }	
III Cl. (9-11) Latin.		III Cl. (3-5½) Latin.	
(11-1) Dansk.		I Cl. (5½-7) Tysk.	

Torsdagen den 30te.

V Cl. (9-11) }	Arithmetik.	IV Cl. (3-4½) }	Fransk.
IV Cl. (11-1) }		III Cl. (4½-7) }	
I Cl. (9-11) Dansk.		Fra 7-8 aflægges Prøve i Sang.	

Løverdagen den 1ste August

Kl. 9 begynder Prøven over de Unge, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen.

Prøverne i Gymnastik og Svømning ville, eftersom Veirliget tillader det, blive affholdte tvende Eftermiddage i Ugen fra 13-18de Juli.

Da Indmeldelsen til Universitetet af Skolens Dimitterender endnu ikke har fundet Sted, kunne deres Navne ikke efter Sædvane her anføres.

Disciplenes Forældre og Børgere, saavel som Enhver, der interesserer sig for Skolen og dens Virksomhed, indbydes herved til, saa ofte deres Tid og Leilighed maatte tillade det, at bære de mundtlige Prøver med deres Nærværelse.

Karhuus, den 10de Juli 1846.

S. S. Blache.

